

EFF'S SURVEILLANCE SELF-DEFENSE

တၢ်န့ၢ်ပၢၢ်ဒီးတၢ်ပဒုၣ်ရံး
တရးတၢ်ဟံထံတြၢ်သံ
ဟံယဲၤကျဲၤကျဲၤ

<https://ssd.eff.org/en/about-surveillance-self-defense>

LOCALIZATION LAB

တၢ်န့ၢ်ပၢၢ်ဒီးတၢ်ပဒုၣ်ရံးတရးတၢ်ဟံထံ တြၢ်သံဟံယဲၤကျိၤကျဲၤ

တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤအကတၢၢ်တဘျီ-
၁၆-၁၁-၂၀၂၁

တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်ဟံထံတြၢ်သံဟံယဲၤကျိၤကျဲၤအဂ့ၢ်,
ဘၣ်ဆၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢအပူၤဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပဒိၣ်ပပုၤ, ခိပနံၣ်တဖၣ်, ကိဉ်ဇိၤကိဉ်ဇိၤ ဒီးအ့ၤထၢၣ်န့ၣ်ခိပနံၣ်တဖၣ် တဘျီဘျီစူးကါဝဲဒၣ်
ခိၣ်ဖျါထၢၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ ဒ်သိး ကဒိသဒါကွၢ်အပူၤစူးကါတၢ်ဖိတဖၣ် လၢကန့ၣ်လီၤဟံထံသန့
လီၤတံၢ်တခါခါဒီး တၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်တနီၤနီၤ လၢအအိၣ်လၢ ဟံယဲၤ သဘျီဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤ
တၢ်ကိးအီၤလၢ [Internet filtering-အ့ၤထၢၣ်န့ၣ်နီၣ်ပံၤ](#) (မ့တမ့ၢ်) [blocking-နီၣ်ဘျီတံၢ်](#) ဒီးမ့ၢ်တၢ်
ဟံထံတြၢ်သံအကျဲတမံၤန့ၣ်လီၤ. အ့ၤထၢၣ်န့ၣ်အနီၣ်ပံၤအံၤ အကျဲအိၣ်အါမံၤအါကလုာ်န့ၣ်လီၤ.
အိၣ်ဒၣ်လဲၣ်ဒီး [encryption-တၢ်ဆိတလဲအူတၢ်ခူသ့ၣ်](#) သန့က့, တၢ်ဟံထံတြၢ်သံတၢ်အံၤ
ဘျီတံၢ်ကွၢ်ဟံယဲၤသန့ဒီးဘျီသ့ဝဲ, တူၢ်လိာ်ဝဲပုၤဆုၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤမိၢ်ပုၤတဖၣ် (မ့တမ့ၢ်)
အ့ၤထၢၣ်န့ၣ်စးဖိကဟံပိညါတဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. တဘျီဘျီ, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်တၢ်ဘျီတံၢ်အံၤအံၤ
ဒီးသန့သးလၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးဝီၤညါတဖၣ် လၢပၣ်ဃုာ်ဝဲလၢအပူၤအယိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲဟံထံသန့တဖၣ်
တဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဘၢအူသ့ၣ်အံၤဘၣ်န့ၣ် တၢ်ဟံထံတြၢ်သံတၢ်အံၤ
ဘျီတံၢ်ဟံယဲၤကဘျီပၤတဘျီစုာ်စုာ်သ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထီဒါမၤန့ၢ်ကွၢ်အ့ၤထၢၣ်န့ၣ်တၢ်ဟံထံတြၢ်သံတၢ်အကျဲလီၤဆီအိၣ်ဝဲအါကလုာ်န့ၣ်လီၤ.
တနီၤနီၤဒီးသဒါကွၢ်န့ၣ်လၢ တၢ်ကွၢ်ဟံထံကွၢ်စူးတၢ်, ဘၣ်ဆၣ်အဂ့ၢ်လၢအါမးတမၤဝဲဒ်န့ၣ်ဘၣ်.
ဖဲပုၤတဂၤလၢပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤဘၣ်န့ၣ်အ့ၤထၢၣ်န့ၣ်နီၣ်ပံၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဘျီတံၢ် ဟံယဲၤသန့အခါန့ၣ်, နစူးကါဘၣ်
တၢ်ပဒုၣ်တရံးတရးပီးလီၤတခါသ့ထီဘိဃာ်ဃာ် လၢနကမၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်
တၢ်ကျိၤလၢနလိာ်ဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤနီၣ်- တၢ်ပဒုၣ်တရံးတရးအပီးလီၤ လၢအါလီၤဝဲကဟံဝဲနီၢ်ကစၢ်တဂၤအတၢ်ခူသ့ၣ် (မ့တမ့ၢ်)
အတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအံၤ တအိၣ်ဒီး တၢ်ပူၤဖျဲး (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဘၣ်ဘၢထီဘိဘၣ်လီၤ.

ဒီးပီးလီတဖန်လာစူးကါတၢ်အၢ်လီၤအီၤလီၤဒ်အမ့ၢ်
တၢ်ဟံၣ်ဘၣ်ဘၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ခူသ့ၣ်တသ့ထီၣ်ဘၣ်လီၤ။

“ဟံၣ်ဘၣ်ဘၢမံၤသ့ၣ်”

န့ၣ်

တၢ်ဟံၣ်ထံၣ်တြုၣ်သံအပီးလီၤ

လာဂ့ၤလာနဂီၢ်ဒိၣ်ကတၢ်န့ၣ်

ဒီးသန့ထီၣ်သးလာနတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ။

နမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်လာ

နကဘၣ်ဒူးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ တခါဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်, စးထီၣ် ဖဲအံၤ တက့ၢ်
ဖဲတၢ်စးထီၣ်ဒူးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတခါ အခါန့ၣ် ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးလာ ပှၤတဂၤဂၤလာ
ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤနအ့ၤထၢ်နဲးတၢ်ဆဲးကျိးအံၤ ကသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲလာ နစူးကါ တၢ်ပဒုၣ်တရံးတရးအပီးလီၤ
(မ့တမ့ၢ်) အကျိၤကျဲၤလီၤဆီ တခါအံၤ ဒီး ကဟူးဂဲၤထီၣ်ဒါန (မ့တမ့ၢ်) ပှၤဂၤတဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ။

လာတၢ်ကွဲးအံၤအပူၤ, ပကတဲသကိးဘၣ်ဃး တၢ်နၢ်ပၢ် အ့ၤထၢ်နဲးအတၢ်ဟံၣ်ထံၣ်တြုၣ်သံတၢ်အဂ့ၢ်, ဘၣ်ဃး
မတၤမၤအီၤသ့လဲၣ် ဒီးကဲထီၣ်သးသ့ဒ်လဲၣ် အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ။

- တၢ်နၢ်ပၢ်အ့ၤထၢ်နဲးအတၢ်ဟံၣ်ထံၣ်တြုၣ်သံဒီးတၢ်ကွဲးဟ့ၣ်ကွဲးစူးအ့ၤထၢ်နဲးဂ့ၢ်ဝီ
  - တၢ်ဟံၣ်ထံၣ်တြုၣ်သံဒီးတၢ်ကွဲးဟ့ၣ်ကွဲးစူး- တိၢ်တဘျီဃီအမံၤသ့ၣ်အိၣ်ခံခီ
  - တၢ်ကွဲးဟ့ၣ်ကွဲးစူးအဘူးအလဲ

- တၢ်ဟံၣ်ထံၣ်တြုၣ်သံဒီးတၢ်ကွဲးဟ့ၣ်ကွဲးစူးဟ့ၣ်ဘျးစဲကျိၤကျဲၤကဲထီၣ်သးဖဲလဲၣ်ဒီးကဲထီၣ်သးဒ်လဲၣ်
  - တၢ်ဘျီတၢ်တၢ် ကဲထီၣ်သးဖဲလဲၣ်။
  - ကဲထီၣ်သးဒ်လဲၣ်။

- တၢ်ပဒုၣ်တရံးတရးတၢ်အကျိၤအကျဲၤတဖၣ်
  - တၢ်ဆီတလဲန DNS ခီပနီၢ် လၢကနီၢ်လီၤဘၣ်ဟံၣ်ယဲၤသန့တဖၣ် (မ့တမ့ၢ်)
အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်လာဘၣ်တၢ်ဘျီတၢ်အီၤ။
  - တၢ်စူးကါ Virtual Private Network - ဟံၣ်ယဲၤဘၣ်ဘၢကျိၤကျဲၤလီၤဆီ (VPN) (မ့တမ့ၢ်)
ဟံၣ်ယဲၤသန့လာတၢ်ဒူးဟံၣ်ခူသ့ၣ်ဘၣ်ဘၢအကျိၤကျဲၤ ဒ်သိးကနီၢ်လီၤဟံၣ်ယဲၤသန့ (မ့တမ့ၢ်)
တၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်လာဘၣ်တၢ်ဘျီတၢ်အီၤအဂီၢ်။

- တစ်စုက Tor ပုံရိပ်အသစ်ထိုး လာကန်လီကွပ်ကဲပုံရိပ်အသစ်လုပ်တင်တင်အီ (မတမာ) လာကန်သဒါနီကစီဂျီအီဂီ

တစ်ပတ်တစ်ပတ်ထံကြိုသံဒီးတစ်ကွပ်ကွပ်စုအုထုနဲ

အုထုနဲ အိပ်ဒီးအတင်ဖဲတင်မကျိကျိတဖန်အါအါဂီဂီ လာမသကိတင်တပူယီဂူဂူဘုဘု ဒ်သိးနတင်ဆဲးကျိဆဲးကျိလဲတင်လီတတီဆူတင်လီအဂါတတီ ကလဲသးဘုဘုဒါအဂီနီလီ ပုတဂါမုကျိစးဘုတင် အုထုနဲတတီ (မတမာ) တင်ဟူးတင်ဂဲတခါခါနီ အဝဲသ့ဘုပညိပ်ကွပ်ကွပ်အကျိကျိအါမဲအိနီလီ ကျိတဖန်လာအဝဲသ့စုကိဝဲဒ်အဲ ဒီးသနုသးလာ ပိညါအကျိဒီးပီးလီလာအဝဲသ့ပုဆုဘုဝဲအဲမုမနုလဲ, ဒီးဒီးသနုထီစုကိအသးလာ အတင် သ့ညါနီပု, အတင်အိယါတဖန် ဒီးမုအဝဲသ့အိဒီးတင်စီကမီလာကတဲဘုပုဂါလာကဘုမနုမနုသ့လဲနီ နီလီ

တစ်ကွပ်ကွပ်စုဒီးတစ်ပတ်ထံကြိုသံ- တိတဘုပီအမံသ့အိခံ

တစ်ကွပ်ကွပ်စုဒီးတစ်ပတ်ထံကြိုသံအုထုနဲအံ လဲအသးတဆီဘုတဆီနီလီ တစ်ပတ်ထံကြိုသံအုထုနဲအံ အကျိအိခံပတီ-

- ၁. သ့ညါ တင်ဖဲတင်မ "လာတင်တူလီတသ့"
- ၂. ဘုတင် တင်ဟူးတင်ဂဲ "လာတင်တူလီတသ့"

တင်သ့ညါဘု တင်ဟူးတင်ဂဲ "လာတင်တူလီတသ့" နီ မုတင်ဒိးဒီးအုထုနဲတင်ကွပ်ကွပ်စုနီလီ ပုပုဆု ရဲကျိပုဘုစဲကျိကျိတဖန် ထံဝဲဒ် နမတင်မနုလဲလာအုထုနဲပုသ့ဝဲလီ. တင်အဲကဘုဘုတင်ခါ, တဘုတင်ခါနီ အဝဲသ့ဆါတံဝဲ သ့နီလီ လာတင်ကတိနီခဲတင် လာအုထုနဲအဂီဒီး [တင်ဂျီကျိ](#) အတင်ဘုတင်ဘုဒီးစဲဖီကဟုပိညါအဂီနီ, ပမါကီထီ နီပုအုထုနဲ ဒီး [တင်ဘုတင်](#) အလီသ့နီလီ

ဒီနည်းအသီး၊ တပ်ပဒုံတရုံးတရးအကျလီဆီအါမံအကလုာ်တဖန်အံ၊
ဖျါလအိန်ဒီးတပ်အတပ်ကျဲဘျူးအဂုၤၤ လါအမုာ် တပ်ဒီသဒါကွံာ် နတပ်ဂုာ်တပ်ကျဲ၊
လါပုာ်ဘျူးစဲအပုၤဒီကနဲဟုံတပ်တဖန်အအိန် ဖဲနစူးကါပုာ်ယဲၤကျဲၤကျဲၤအခါန့ၣ်လီၤ။

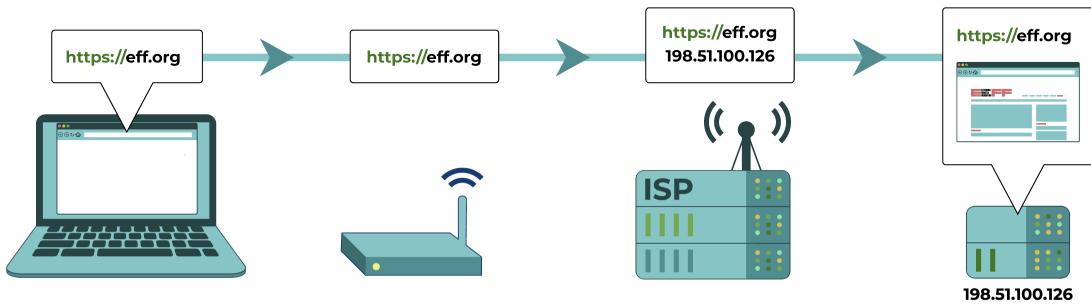
တပ်ကွံာ်ဟုံတပ်ကွံာ်စူးအဘူးလဲ

တပ်ဘျီတပ်ကွံာ်ဟုံတပ်ဘျီတပ်လါအ့ထါနဲနဲအိန်ဒီးအဘူးလဲ ဒီးတပ်ဘျီတပ်ကွံာ်ဟုံတပ်အါတလါၤကွံာ်အခါး
န့ၣ်အပုၤကဒိန်ထီၣ် န့ၣ်ကွံာ်သ့န့ၣ်လီၤ။ တပ်အဒိညီန့ၣ်တခါ မ့ၢ်ဝဲ တရူးကီၢ်ပဒိန် တဟံထံတြုာ်သံ GitHub
အပုာ်ယဲၤသန့ဘျဲ တုၤဒေၣ်လဲၣ် ပုာ်ယဲၤသန့အံၤ ထူးထီၣ်ရၤလီၤ။ လံာ်ပရၤတပ်ကစီၣ်တဖန်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်
လါထီၣ်ဒါပဒိန် လါပုာ်ယဲၤသန့ပုၤအံၤ န့ၣ်လီၤ။ ပုၤဘျီထီၣ်ခိန်ဖျါထါတပ်ရဲၣ်တပ်ကျဲၤတဖန် ဘျဲန့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်
လါ GitHub အပုာ်ယဲၤသန့ပုၤ လါကမၤဘျဲတပ်ဖဲး တပ်မၤလါ မၤဘျဲဘျူးဘျဲဖျိန် တရူးကီၢ်
အမုာ်ကျဲၤဝဲၤကွံာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ကတီၢ်ခဲအံၤ, ပုၤဟံထံတြုာ်သံတပ်တဖန်အံၤ ဆါတံာ်ဝဲဒၣ် လါတပ်ဘျီတပ်ကွံာ်
GitHub အံၤ တပ်ဘျဲဒါအါအဘူးအလဲကအိန် အါန့ၣ်ဒီး တပ်န့ၣ်ဘျူးလါအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

တပ်ဟံထံတြုာ်သံတပ်တဖန် တမ့ၢ်တပ်လါအဆါတံာ်တမံၤယီၤခဲလက်ဘျဲ။ အဒိ, အ့ထါနဲနဲလီၤဟံကွံာ်
တစီၣ်တလီၢ် ကဲထီၣ်တပ်လါအညီန့ၣ်မၤသး ဖဲလါ
နီၣ်ထီၣ်တပ်မၤကျဲၤကျဲၤတဖန်အံၤမၤဘျဲဒါလီၢ်ကဝီၤမုာ်ကျဲၤဝဲၤကွံာ်ဒိန်ဒိန်မုာ်မုာ်သ့ သန့က့ န့ၣ်လီၤ။

တပ်ဟံထံတြုာ်သံဒီးတပ်ကွံာ်ဟုံတပ်ကွံာ်စူးပုာ်ယဲၤကျဲၤကျဲၤကဲထီၣ်သးဖဲ လဲၣ် ဒီး ကဲထီၣ်သးဒဲလဲၣ်?

[တပ်ဘျီတပ်တါ](#) ကဲထီၣ်သးဖဲလဲၣ်?

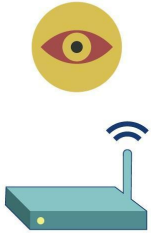

နခိပ်ဖျူထျာ်ကျဲးစးဘျးစဲဆူ <https://eff.org>, လၢအမ့ၢ်တၢ်လီၢ်လၢ [IP address - ခိပ်ဖျူထျာ်ဘျးစဲပှ်ယဲၤ](#) [လီၢ်အိၣ်ဆိးထံး](#) (နိၣ်ဂံၢ်တၢ်မၤနိၣ်ခိပ်ဖျူထျာ်ခိပ်ကျါၢ်အိၣ်လၢ EFF အပှ်ယဲၤသန့) အိၣ်ဖျါအလီၢ်န့ၣ်လီၤပှ်ယဲၤသန့ တဘျးန့ၣ် အတၢ်ဃုထီၣ် ဘၣ်တၢ်ဘျီအိၣ်ဒီးလဲၤခိဖျါဘၣ်ပီးလီၤအကလုာ်အါမံၤ ဒ်အမ့ၢ်နဟံၣ်ပှ်ယဲၤဘျးစဲမိၢ်ပှ် ဒီးန Internet Service Provider (ISP),(အ့ထျာ်နဲးအခိပနီၣ်), တချုးလဲၤတုၤလၢ <https://eff.org> အ IP လီၢ်ဆိးထံးလၢ တီၢ်ဟံၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤပှ်ယဲၤထုးလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါဆူနခိပ်ဖျူထျာ်န့ၣ်ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ

(၁) တၢ်ဘျီတံၢ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်နိၣ်ပှ်လၢအအိၣ်လၢနတၢ်ပီးလီၤတဖၣ်အပူၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ညိၣ်န့ၣ်ကဲထီၣ်အသးလီၤဆီဒ်တၢ်လၢကိၣ်ခိၤကိၢ်ခိၤတဖၣ်ဒီး တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ

ပုတဂၢၤလၢဆီလီၤဟံၤတၢ် (မ့တမ့ၢ်) ကွၢ်ထွဲရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ်ဖျါထၢၣ်တဖၣ်ဒီး လီၤတဲစိတဖၣ်
ဆီလီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအလီၤ လၢမၤစ့ၤလီၤန့ၣ်တၢ်စူးကါဘၣ်အိၤအကျိၤကျဲၤသ့န့ၣ်လီၤ
တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဆီတလဲဝဲဒၣ် ပီးလီၤမၤတၢ်အကျိၤအကျဲၤဒီး
ဒူးကဲထီၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤဟံၤယဲၤသန့ၣ်လီၤတၢ်တဖၣ်အပူၤတန့ၣ်ဘၣ်ဒီး (မ့တမ့ၢ်)
တၢ်ဆဲးကျဲၤဆဲးကျိးတၢ်လၢဟံၤယဲၤအကျိၤကျဲၤလီၤတၢ်တမံၤအပူၤတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ။ Spyware-တၢ်ဘျုးအံၤ
မၤတၢ်အကျဲၤဘူးက လီၤကဲဒ်အံၤန့ၣ်လီၤ။

(၂) **လီၤကဝီၤဟံၤယဲၤနီၣ်ပျံၤ**။ တၢ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်ညီၣ်န့ၣ်ကဲထီၣ်အသး လီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢကွဲၤကီၢ်ခိၤတဖၣ်ဒီး
တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလီၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ။ ပုတဂၢၤလၢ ကွၢ်ထွဲရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ်လီၤကဝီၤဟံၤယဲၤဘျးစဲ (ဒ်အမ့ၢ် WiFi
ဟံၤယဲၤဘျးစဲ) မၤန့ၣ်ဆီၣ်ခဲဝဲဒၣ် တၢ်မၤစ့ၤလီၤအ့ထၢၣ်နးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲ (မ့တမ့ၢ်)
တၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤဘၣ် ဟံၤယဲၤတၢ်လီၤလၢ နကကွၢ်အံၤ (မ့တမ့ၢ်)
ဖဲန့ၣ်ကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်အဝီၢ်သြဲလီၤတၢ်လီၤဆဲးခါန့ၣ်လီၤ။

(၃) **တၢ်ဘျုးတၢ် (မ့တမ့ၢ်) နီၣ်ပျံၤတၢ်ခိၤဖျါ Internet Service Providers (ISPs)(အ့ထၢၣ်နးခိၤပန့ၣ်)**။ န ISP
ရဲၣ်ကျဲၤ မၤဝဲဒၣ် နီၣ်ပျံၤအကလုာ်တမံၤယီၤ ဒ်သိးဒီး
န့ၣ်လီၤကဝီၤဟံၤယဲၤအပူၤပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ်အသိးသ့န့ၣ်လီၤ။ ISP တဖၣ်လၢ ထံကီၢ်အါဘၣ်

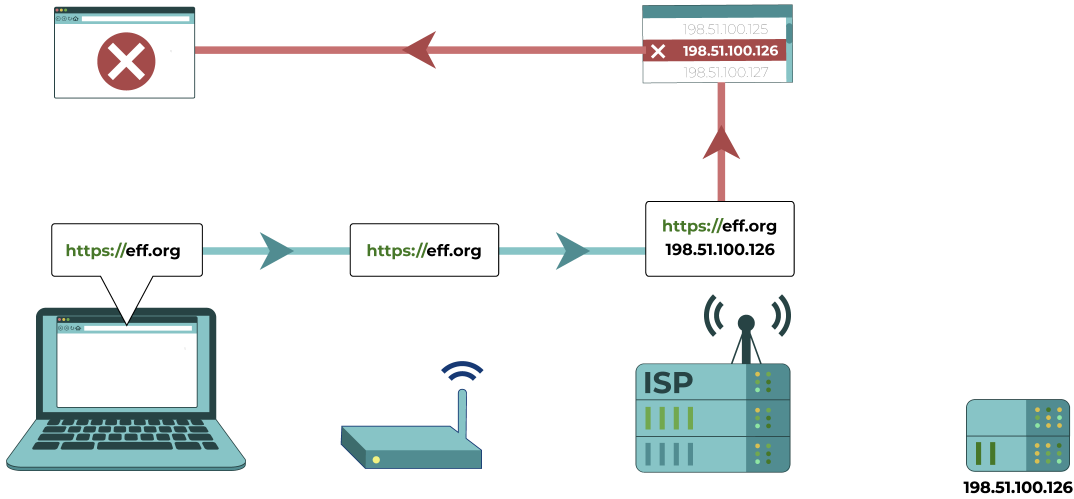
အဘဉ်တၢ်မၤဆူၣ်အီၤ ခီဖျါအပဒိၣ် ဒ်သိးကမၤဘဉ် အ့ထၢၣ်နဲးနီၣ်ပျံၤ ဒီး တၢ်ဟံၣ်ထံတြုၣ်သံတၢ် ပတီၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. ပနံၣ်တၢ်ဆါတၢ်ပျံၤ ISPတဖၣ် ဟံးန့ၢ်မူဒါသ့ဝဲလၢ ကမၤတၢ်နီၣ်ပျံၤတခါလၢ ဟံၣ်ဒုၣ်ဃီထၢအဂီၢ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်မၤကစၢ်တဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. အ့ထၢၣ်နဲးခိပနံၣ်လၢပုၤထံဖိကီၢ်ဖိပတီၢ်မုၢ်တဖၣ် ပျံၤတၢ်ဆါတၢ်ပျံၤ မၤတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါသ့လီၤလီၤဆူ ပုၤပုၤစူးကါတၢ်တဖၣ်အအိၣ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဃုထၢတခါအသိးသ့ဝဲ ဒီးပတံလီၤဒေၣ်ဝဲ တၢ်ဟံၣ်ထံတြုၣ်သံတၢ်အကျါအကျါလီၤဆီသ့ဝဲ (လီၤကံၤဒ် တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါအဂ့ၢ်လၢလၢအသိး) ဆူပျံၤယဲၤတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါခဲလၢာ် လၢအအိၣ်လၢ ISP တဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. ပဒိၣ်တမၤအီၤဒေၣ်လဲၣ်သန့က့ အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်အံၤသ့ ခီဖျါလၢအပုၤပုၤစူးကါတၢ်တဖၣ်တနီၤနီၤလိၣ်ဘဉ်ဝဲအဃိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဘျီတၢ်ကဲထီၣ်သးဒ်လဲၣ်.

တၢ်ဘျီတၢ် IP လီၤအိၣ်ဆိးထံး. “IP လီၤအိၣ်ဆိးထံး” တဖၣ် မ့ၢ်ခိၣ်ဖျါထၢၣ်အတၢ်လီၤတၢ်ကျါလၢအအိၣ်လၢ အ့ထၢၣ်နဲးပုၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါကိးမံၤကိးကလုာ်ဒဲး လၢတၢ်ဆုၢ်အီၤခီဖျါအ့ထၢၣ်နဲးအံၤ အိၣ်ဒီး “ပုၤတူၢ်လီၤတၢ်” အလီၤအိၣ်ဆိးထံးတခါဒီး “ပုၤဆုၢ်တၢ်” အလီၤအိၣ်ဆိးထံးန့ၣ်လီၤ. အ့ထၢၣ်နဲးခိပနံၣ်တဖၣ် (မ့တမ့ၢ်) ပုၤပုၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျါပုၤယဲၤဘျးစဲတဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်လီၤတၢ်ကျါအမံၤစရီတဖၣ် လၢအဘဉ်ထွဲလီၤသးဒီးတၢ်ဖိးတၢ်မၤလၢအဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးဘျီတၢ်ဝဲတဖၣ် သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် ဘျီတၢ်ကွံာ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါတမံၤလၢလၢ လၢပုၤယဲၤဖိခိၣ်လၢ အဘဉ်တၢ်ဆုၢ်အီၤ ဆူတၢ်လီၤတတီၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါလၢအဟဲလၢ တၢ်လီၤတၢ်ကျါအဂၤတဖၣ် သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

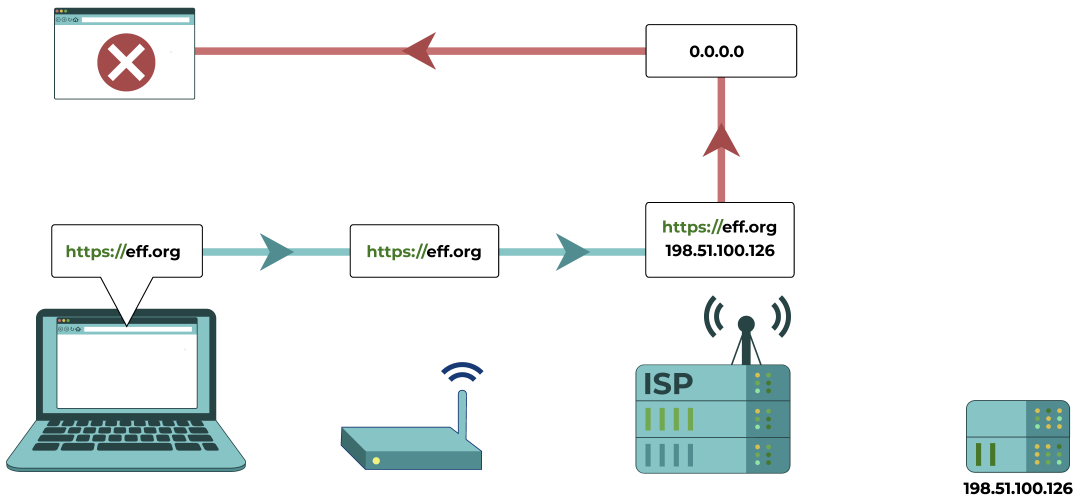
တၢ်အံၤ ကဲထီၣ်သးသ့တုၤလၢ တၢ်ဘျီတလၢကွံာ်တၢ် မ့ၢ်လၢတၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖၣ်အါမံၤလၢဘဉ်တၢ်ရဲၣ်ကျါမၤအီၤဖဲ တၢ်လီၤတမံၤဃီ (မ့တမ့ၢ်) IP လီၤအိၣ်ဆိးထံး တတီၤဃီပုၤသ့န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး ပုၤအါဂၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဘဉ် IP အလီၤအိၣ်ဆိးထံး ကစူးကါဝဲအ့ထၢၣ်နဲးကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဂီၤအံၤအပူၤ အ့ၤထၢၣ်နဲးဒီပနံၣ် ကွၢ်ထံသမံသမိး မၤလီၤတၢ် IP လီၤအိၣ်ဆိးထံးတဖၣ်လၢ ဘၣ်တၢ်ဘျီတၢ်အီၤ လၢ IP လီၤအိၣ်ဆိးထံးတဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဘျီတၢ်အီၤအကျါန့ၣ်လီၤ။ တၢ်အံၤဟံၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢ IP လီၤအိၣ်ဆိးထံးလၢ eff.org အဂီၢ်အံၤ မ့ၢ်အဖံးမဲလိာ်သးဒီး IP လီၤအိၣ်ဆိးထံးလၢ အလိၣ်တၢ်ဘျီတၢ်ကွၢ်အီၤ တဖၣ်ဒီး တၢ်ကဘျီတၢ်ကွၢ်တၢ်ဘျီတၢ်ဘျီတၢ်အီၤယဲၤသန့ပူၤန့ၣ်လီၤ။

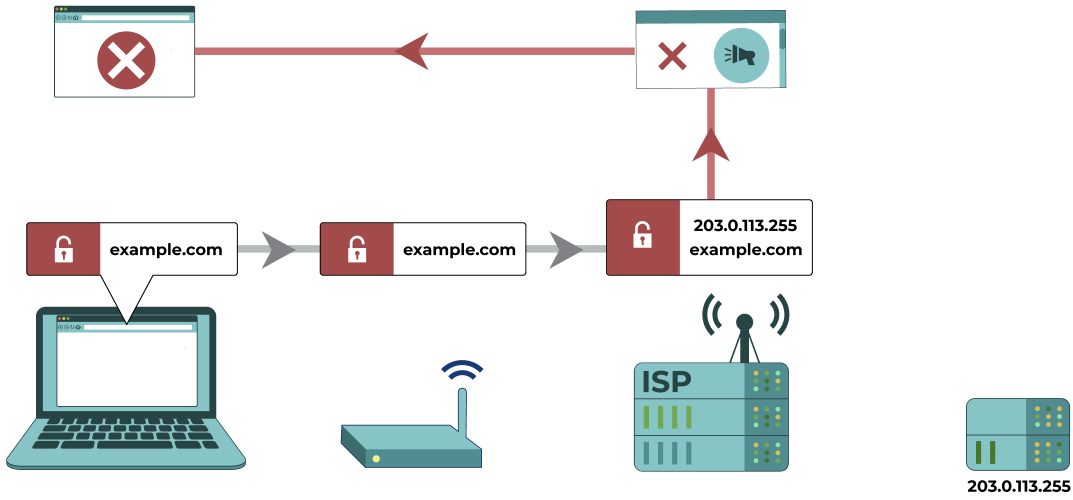
တၢ်ဘျီတၢ် DNS. နတၢ်ပီးလီၤ မၤခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ကိးအီၤလၢ “ပုၤယုၣ်လီၤဘျီတၢ် DNS” ဖဲပုၤယဲၤသန့ တဖၣ်အိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဖဲနဘျးစဲထီၣ်ဆူအ့ၤထၢၣ်နဲးအခါ ပုၤယုၣ်လီၤဘျီတၢ် DNS အမိၢ်ပုၤဂံၢ်ထံးလၢနတၢ်ပီးလီၤလၢစူးကါဝဲအံၤ အဘၣ်တၢ်ပၤအီၤလၢ နအ့ၤထၢၣ်နဲးဒီပနံၣ်န့ၣ်လီၤ။ ISP တခါ ရဲၣ်ကျါလီၤဝဲဒၣ်အ ပုၤယုၣ်လီၤဘျီတၢ် DNS ဒ်သိးကဟ့ၣ်ဘၣ်တၢ်စံးဆၢလၢအတဘၣ်လီၤတၢ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်စံးဆၢတအိၣ် ဖဲတဘျီလၢလၢ ပုၤစူးကါတၢ်တဂၤ ကျးစၢး နလီၤယုၣ်ကွၢ်ဝဲဒၣ် ပုၤယဲၤသန့ လၢအဘၣ်တၢ်ဘျီတၢ်အီၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ် လၢဘၣ်တၢ်ဘျီတၢ်အီၤအလီၢ်အိၣ်ဆိးထံးအခါန့ၣ်လီၤ။ နမ့ၢ်ဆီတလဲကွၢ်န ပုၤယုၣ်လီၤဘျီတၢ် DNS ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ န DNS အတၢ်ဆဲးကျိးဒီးအတၢ်ဘျးစဲအကျါအံၤတဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်အီၤ ဘၣ်န့ၣ် န ISP ဘျီတၢ်ကွၢ် (မ့တမ့ၢ်) ဆီတလဲကွၢ်တၢ်စံးဆၢလၢတၢ်ဘျီတၢ် ကွၢ်တၢ်အဂီၢ်သ့ဒီးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။

လၢတၢ်ဂီၤအံၤအပူၤ eff.org အ IP လီၤအိၣ်ဆိးထံးလၢတၢ်ဃုထီၣ်အီၤ ဘၣ်တၢ်ဆီတလဲဘျီဘၣ်ကွၢ်အီၤလၢ အ့ထၢၣ်နဲးဒီပနီၣ်ပတီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ISP မၤတံာ်တၢ် ပှၤဃုထီၣ်လီၤဘျီဘၣ် DNS ဒီး IP လီၤအိၣ်ဆိးထံး အံၤအဘၣ်တၢ်ထုးကွၢ် အီၤလၢ ပှၤယဲၤသန့ပူၤဒီး ဖျါဝဲဒၣ်လၢတၢ်စံးဆၢအံၤကမၢ်ဝဲ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်စံးဆၢတအိၣ်န့ၣ်လီၤ။

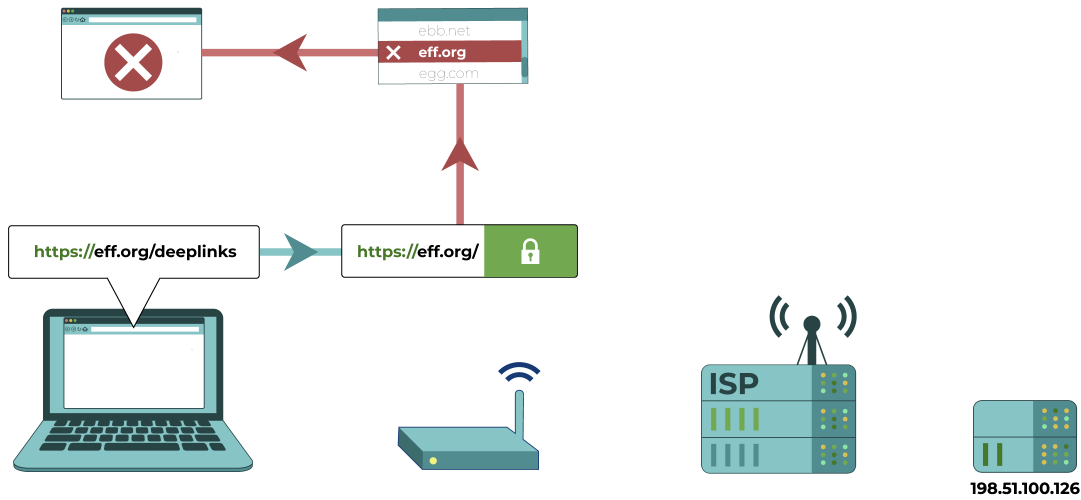
နီၣ်ပှၢ်ဝီၤသြဲဂံၢ်ထံး။ ပှၤယဲၤကျိၤကျါမ့ၢ်တဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်အီၤဘၣ်ဒီး အ့ထၢၣ်နဲးဒီပနီၣ်တဖၣ် ဘျီတၢ်ကွၢ်ပှၤယဲၤပဘျးတဖၣ် လၢအဒီးသန့ထီၣ်သးလၢ အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဖီခိၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ။ မ့ၢ်လၢပှၤယဲၤသန့တဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်အီၤအါထီၣ်ဂီၢ်ထီၣ် အယံ နီၣ်ပှၢ်အကလုာ်အံၤ တၢ်စူးကါအီၤစ့ၤလီၤန့ၣ်လီၤ။

တၢ်အဲၣ်ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါဒီး ဟ့ၣ်တၢ်ပလီၢ်တခါလၢအမ့ၢ်ဝဲ ပှၤပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ်တဖၣ် [ဟံၣ်ဖျါထီၣ်](#) တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်အီၤတဖၣ်သ့ဝဲ ဖဲပှၤစူးကါတၢ် တဖၣ် မ့ၢ်ဆီလီၤဟံၣ်လီၤဝဲဒၣ် “CA လံာ်အုၣ်သး” လၢတၢ်နာ်န့ၢ်အီၤသ့တဘျီ လၢအဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤခီဖျါ အစဲးဖီကဟံၣ်ပှၤပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဖီ န့ၣ်လီၤ။ မ့ၢ်လၢပှၤစူးကါတၢ်ပီးလီၤတခါန့ၣ် ဘၣ်ဆီလီၤဝဲဒၣ် လံာ်အုၣ်သးအယံ တၢ်အံၤ မ့ၢ်ကျဲၤအညီၣ်တဘိလၢ လီၢ်ကဝီၤပှၤယဲၤဘျးစဲလၢအအိၣ်လၢ တၢ်ဖံးတၢ်မၤလီၢ်ဒီးကိၣ်ခီၤကီၢ်ခီၤတဖၣ်အလီၢ် ဘၣ်ဆၣ် တၢ်အံၤ တညီၣ်ကဲထီၣ်အသးလၢ ISP ပတီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ။

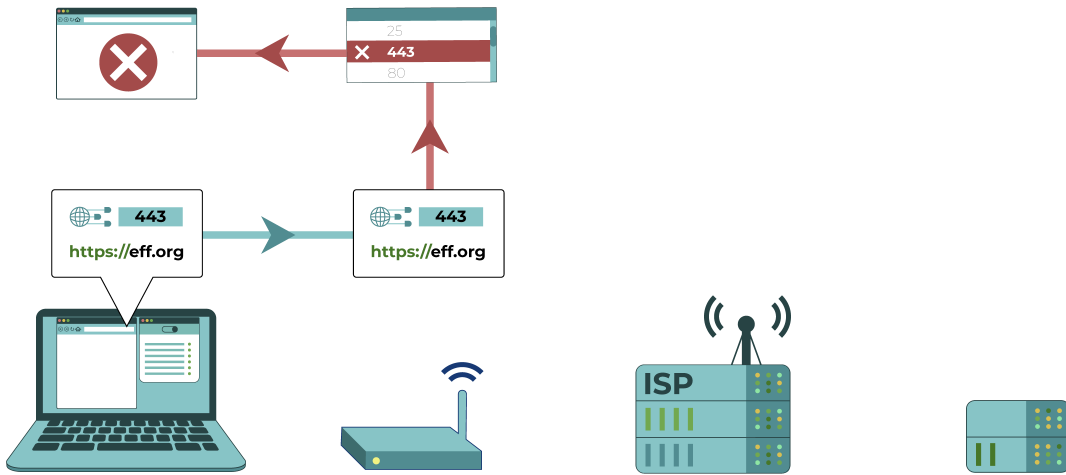
လၢပှ်ယဲၤသန့ၤသ့ၤလၢအတဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ခူၤသ့ၣ်အီၤတခါအပူၤန့ၣ် အ့တၢ်နဲးခိပနံၣ် (ISP) တခါ သမံသမိးကွၢ်ဝဲဒၣ် ပှ်ယဲၤတဘျီအံၤ အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအကလုာ်လၢ အတလီၤကံးဒီး အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘျီတၢ်ကွၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤဘၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ။ အဒိ တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်သဘျီလၢတၢ်စံးကတိၤဂ့ၢ်ဝီ ဒူးကဲထီၣ်ပှ်ယဲၤတဘျီဘၣ်တၢ်ဘျီတၢ်ကွၢ်အီၤဒၣ်ဝဲသ့န့ၣ်လီၤ။

တၢ်နီၣ်ပှ် [HTTPS](#) ပှ်ယဲၤသန့ၤ ဖဲတၢ်န့ၣ်လီၤကွၢ်ဘၣ် ပှ်ယဲၤသန့ၤ လဲၤခီဖျိဝဲဒၣ် HTTPS အခါန့ၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤခဲလၢာ် ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ခူၤသ့ၣ်အီၤ ဒီးထဲဒၣ်ပှ်ယဲၤသန့ၤအမံၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါအီၤန့ၣ်လီၤ။ မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ပှ်ယဲၤသန့ၤအမံၤဒီးအပီ အ့တၢ်နဲးခိပနံၣ်တဖၣ် (မ့တမ့ၢ်) လီၤကဝီၤပုၤပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤပှ်ယဲၤကျိၤကျဲၤတဖၣ် ဆၢတံာ်ဝဲဒၣ်သ့ဒီးလၢ တၢ်ကဘျီတၢ်ကွၢ်ဝဲ ပှ်ယဲၤသန့ၤဖဲလဲၣ်တဘျီလဲၣ်သ့န့ၣ်လီၤ။

လၢတၢ်ဂီၤအံၤအပူၤ ခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဖျါၣ် ကျဲးစးန့ၣ်လီၤလၢ eff.org/deeplinks အပူၤန့ၣ်လီၤ။ ပုၤပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤပုၤယဲၤ ကျိၤကျဲၤ (အိၣ်ဖျါလၢပုၤယဲၤပီးလီၤမိၢ်ပုၤတဖျါၣ်အသိး) ထံၣ်ဝဲဒၣ် ပုၤယဲၤမိၢ်ပုၤအကျိၤ (eff.org) သ့ဝဲ ဘၣ်ဆၣ် ထံၣ်ဝဲ ပုၤယဲၤသန့အလီၢ်အိၣ်ဆိးထံးဒီတဘျီ လၢတၢ်တိၤတစ့ၤလီၢ်ခဲလၢ်တသ့ဘၣ်လီၤ။ ပုၤပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤ ပုၤယဲၤကျိၤကျဲၤ ဆၢတံၢ်ဝဲဒၣ်လၢကဘျီတံၢ်ပုၤယဲၤမိၢ်ပုၤအကျိၤဖဲလဲၣ်တခါသ့န့ၣ်လီၤ။

တၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤ ဒီးတၢ်ဘျီတံၢ်ကွၢ်ပုၤယဲၤစရိလီၢ်။ **ခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဖျါၣ်ဖဲတၢ်မၤတြီဆၢခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဖျါၣ်** (မ့တမ့ၢ်) ပုၤယဲၤပီးလီၤမိၢ်ပုၤ ဃုၣ်သ့ၣ်ညါဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ် အ့ထၢၣ်နဲးစဲးဖိကဟံၣ်ပီညါမနုၤတကလုာ် လၢပုၤတဂၤဂၤစူးကါဝဲ လၢတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါးအဂီၢ်န့ၣ်လဲၣ် ဒီးဘျီတံၢ်ကွၢ်ဝဲတၢ်တကျိၤန့ၣ် ခိၣ်ဖျါတၢ်တိၢ်နီၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲ စဲးဖိကဟံၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲး တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဆဲးကျါဆဲးကျါးတၢ်ဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ် (တၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤဒီးပုၤယဲၤစရိလီၢ်နီၣ်ဂံၢ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ အဒိတနီၤ လၢဘၣ်တၢ်စူးကါအီၤ ဒ်သိးတၢ်ကသ့ၣ်ညါဘၣ်စဲးဖိကဟံၣ်ပီညါမနုၤလဲၣ်လၢတၢ်စူးကါအီၤန့ၣ်လဲၣ်) န့ၣ်လီၤ။ တၢ်မ့ၢ် တိၢ်နီၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ် ခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဖျါၣ်ဖဲတၢ်မၤတြီဆၢခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဖျါၣ်အံၤ မ့ၢ်ဘၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲး လၢမ့ၢ်တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါး မနုၤတကလုာ်လဲၣ် (မ့တမ့ၢ်) စဲးဖိကဟံၣ်ပီညါလၢတၢ်စူးကါအီၤမ့ၢ်တၢ်မနုၤတကလုာ်လဲၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ကွၢ်ဟံၣ်ထံနီၤဖး ဒ်သိးအသူ တဒူးဘၣ်လဲၤဒူးခိၣ်ဖျါဝဲဒၣ်တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါးဘၣ်န့ၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ။ အဒိ ပုၤယဲၤတနီၤ ဘျီတံၢ်ကွၢ်စဲးဖိကဟံၣ်ပီညါတဖၣ် လၢ [VoIP](#) (တၢ်ကိးလီၤတဲစိလၢအ့ထၢၣ်နဲး) (မ့တမ့ၢ်) [VPN](#) အဲး(ပ) စူးကါဝဲဒၣ်သ့န့ၣ်လီၤ။

လၢတၢ်ဂီၤအံၤအပူၤ ပှ်ယဲၤပီးလီၤမိၢ်ပှ် သ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်လၢ ခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဖျါၣ်ကျဲးစး ဆဲးကျါတၢ်ဆူ HTTPS ပှ်ယဲၤန့ၣ်သ့တဘျီ လၢအစူးကါ ပှ်ယဲၤစရီၤလီၢ် 443 န့ၣ်လီၤ. ပှ်ယဲၤစရီၤလီၢ် 443 အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ပှ်ယဲၤပီးလီၤမိၢ်ပှ်လၢအဘၣ်တၢ်ဘျီတၢ်အီၤ အတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပှ် အစရီၤန့ၣ်လီၤ.

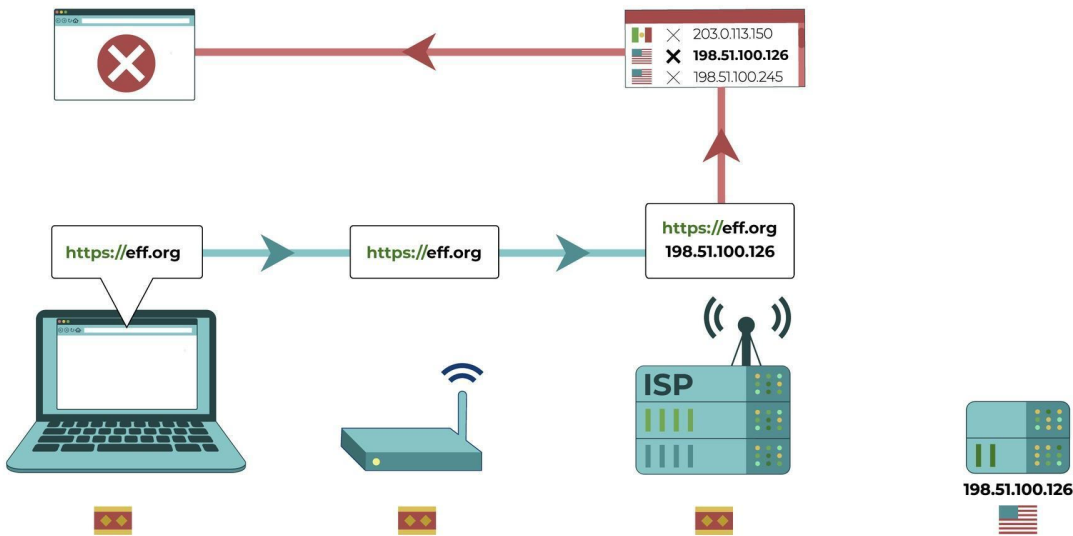
တၢ်ဘျီတၢ်အကလုာ်လၢအဂၤတဖၣ်

အါဒၣ်တက့ၢ် တၢ်ဘျီတၢ်တၢ်ဒီး တၢ်နီၣ်ပှ်အံၤ အဘၣ်တၢ်စူးကါအီၤဒဲးသိးတၢ်ကဒိသဒါကွၢ်ပှ်လၢ အန့ၣ်လီၤဘၣ်လၢ ပှ်ယဲၤသန့ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဖိးတၢ်မၤလီၤဆီတဖၣ်အပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ တၢ်ဘျီတၢ်တၢ်အါမံၤအါကလုာ်တဖၣ်အံၤ ကဲထီၣ်တၢ်လၢအညါန့ၣ်စ့ၢ်ကီး န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပံးလီၤပှ်ဘျးစဲ တၢ်ပံးလီၤကွၢ်ပှ်ဘျးစဲတခါအံၤ အဘၣ်ထွဲလိၣ်သးဒီး တၢ်ထုးထီၣ်ကွၢ်ပှ်ဘျးစဲ အဂီၢ်ခိၣ်ထံး အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ် ဒ်အမ့ၢ် ပှ်ယဲၤပီးလီၤမိၢ်ပှ်တဖၣ်, ပှ်ယဲၤပျါတဖၣ်, (မ့တမ့ၢ်) ပှ်ယဲၤအပျီတဖၣ် ဒ်သိးဒီး ပှ်ယဲၤတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါးတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဒိသဒါကွၢ် (မ့တမ့ၢ်) အကျါကျဲးမၤတၢ်တဂ့ၤတုၤဒဲးလဲၣ်လၢတၢ်စူးကါအီၤ တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

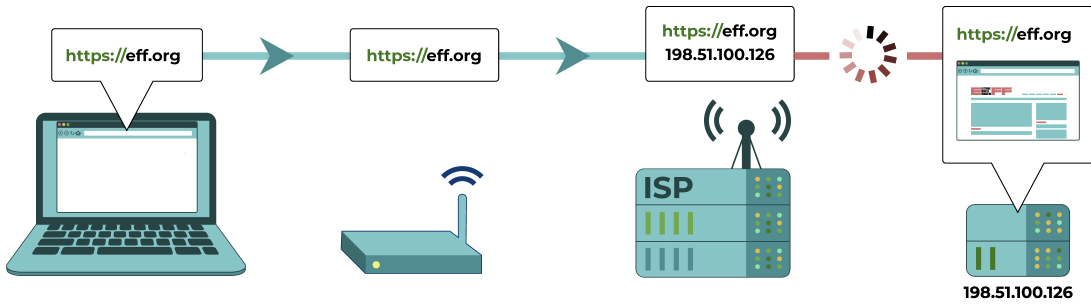
တၢ်အံၤ ကမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လီၤဆီတမံၤလၢ တၢ်ဘျီတၢ်ကွၢ် IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံး ဖဲ IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးတဖၣ် ခဲလၢ် (မ့တမ့ၢ်) IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးအါတက့ၢ် အဘၣ်တၢ်ဘျီတၢ်ကွၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢ အါစုအါဘျီ

တၢ်တယၢ်ဘၣ်သ့လၢ တၢ်စူးကါဘၣ် IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးတခါန့ၣ်အိၣ်လၢထံကီၢ်မနုၤလဲၣ်အပီၤ ထံကီၢ်တဖၣ်တနီၤနီၤ ဃီထံမၤကွၢ်ဝဲဒၣ် စ့ၢ်ကိး တၢ်ဘျီတံၢ်ကွၢ်ထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤ IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးခဲလၢ် (မ့တမ့ၢ်) လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးခဲလၢ်ဃၣ်ဃၣ် တစီၢ်တလီၢ်ဒီး ပျဲန့ၣ်လီၤဝဲထဲဒၣ် တၢ်ဘျးစဲပှၢ်ယဲၤတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါးလၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ ဒီးဘျီတံၢ်ဝဲဒၣ် တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါးလၢအလဲၤထီၣ်ဝဲဆူ ထံကီၢ်ချါခဲလၢ်ဃၣ်ဃၣ်န့ၣ်လီၤ။

ခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဖျါၣ် ဣၣ်ကျဲးစးဆဲးကျါတၢ်ဆူ eff.org လၢအမ့ၢ် ကီၢ်အမဲရကၤတၢ်လီၢ် IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးန့ၣ်လီၤ။ ဖဲအ့ထၢၣ်နဲးခိပနီၣ်အပတီၢ်န့ၣ် တၢ်ဃုထီၣ်တၢ်အံၤ အဘၣ်တၢ်သမံထံကွၢ်အီၤ- IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးလၢ eff.org အဂီၢ်အံၤ အဘၣ်တၢ်သမံသမိးကွၢ်အီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘ့ၣ် IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံး အမံၤစရီပူၤ လၢအဘၣ်တၢ်ဘျီတံၢ် ဒီးဘျီတံၢ်ကွၢ်သးန့ၣ်လီၤ။

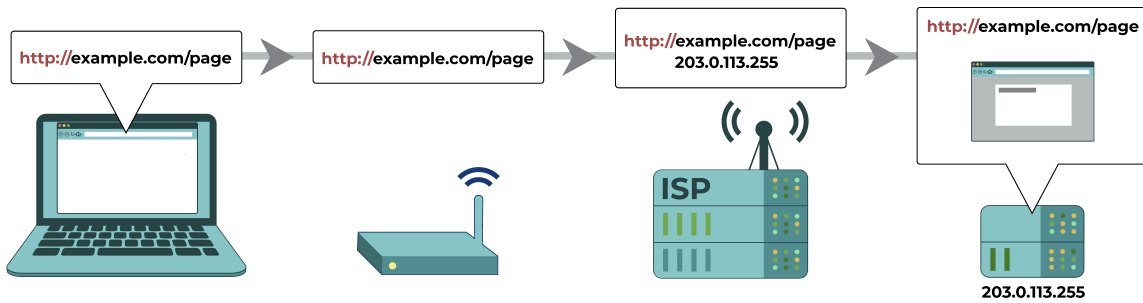
တၢ်ဖိၣ်ဃံး• အ့ထၢၣ်နဲးခိပနီၣ်တဖၣ် ဃုထၢဒီးဖိၣ်ဃံးတၢ်သ့ဝဲ (မ့တမ့ၢ်) ကမၤဃၢလီၤ ပှၢ်ယဲၤအကျါလီၤဆီအါမံၤအါကလုာ် သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ။ ပဒိၣ်ပပုၢ် အတၢ်ပံာ်ထံတြျၢ်သံကွၢ်တၢ်အံၤ စးထီၣ်မၤဃၢလီၤ ပှၢ်ယဲၤအတၢ်ဆဲးကျါလၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးပှၢ်ယဲၤသန့ လီၤတံၢ်လီၤဆဲးတခါအပူၤ ဒိၣ်န့ၣ်ဒီး တၢ်ကဘျီတံၢ်ကွၢ်ဝဲခဲလၢ်ခဲဆူန့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဘျီတံၢ်တၢ်တကလုာ်အံၤ တၢ်ဃုကွၢ်အီၤဘၣ်ကီၢ် ဒီးပျဲ ISP သမၤကွၢ် တၢ်လၢအဖိၣ်ဃံးတၢ်န့ၣ်လီၤပှၢ်ယဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ပုၤကဆိကမိၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်အ့ထၢၣ်နဲးတၢ်ဆဲးကျါ ဆဲးကျါးအကျါအံၤအတချုၤလၢဘၣ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအဝဲသ့ၣ်ဆဲးကျါဘျးစဲဝဲအံၤ အမၤတၢ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးန့ၣ်လီၤ။

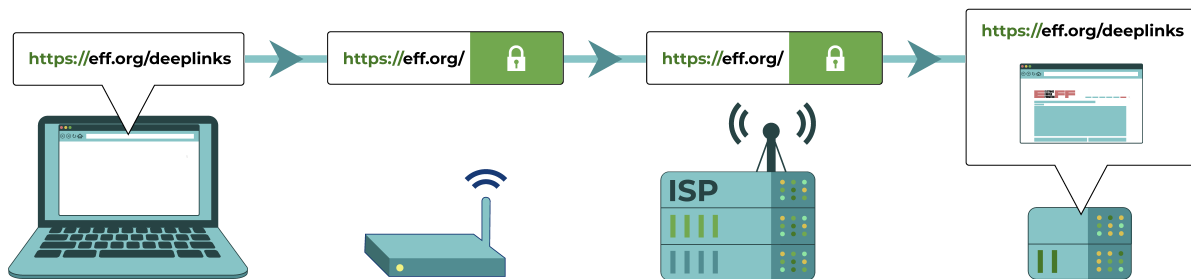
ခိပ်ဖျူထျာ်တဖျာ် ကျဲးစဲးမၤဘၣ်ထွဲအသးဆူ eff.org အအိၣ်န့ၣ်လီၤ အအ့ထျာ်နဲးခိပနီၣ် မၤယၤလီၤအတၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါးဂံၢ်ဘါ န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ပဒုၣ်တရံးတရးတၢ်အကျဲလီၤဆိတဖၣ်

အါတက့ၢ် နတၢ်စူးကါအ့ထျာ်နဲးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါလၢအစ့ၤန့ၣ် ကမ့ၢ်တၢ်ကီတၢ်ခဲ လၢနအ့ထျာ်နဲးခိပနီၣ် (မ့တမ့ၢ်) ပှၤပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤပှၢ်ယဲၤသန့တဖၣ် အဂီၢ် လၢကယုထၢဘျီတၢ်ဝဲဒၣ် တၢ်ဖဲးတၢ်မၤကလုာ်လီၤလီၤ ဆိဆိတခါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ, တၢ်စူးကါအ့ထျာ်နဲး အဂံၢ်ခိၣ်ထံးပတီၢ်လၢအမ့ၢ် [တၢ်ဆိတလဲၤခူသ့ၣ်](#) အ့ထျာ်နဲးတက့ၢ်အံၤ ကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤန့ၣ်လီၤ။

HTTP ကဟုကဟာနအ့ထာ်နဲးသန့ထံးအတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဆံးအစ့ၤ...

...[HTTPS](https://) ဒီသဒါကဟုကဟာ်တၢ်န့ၢ်အါ...

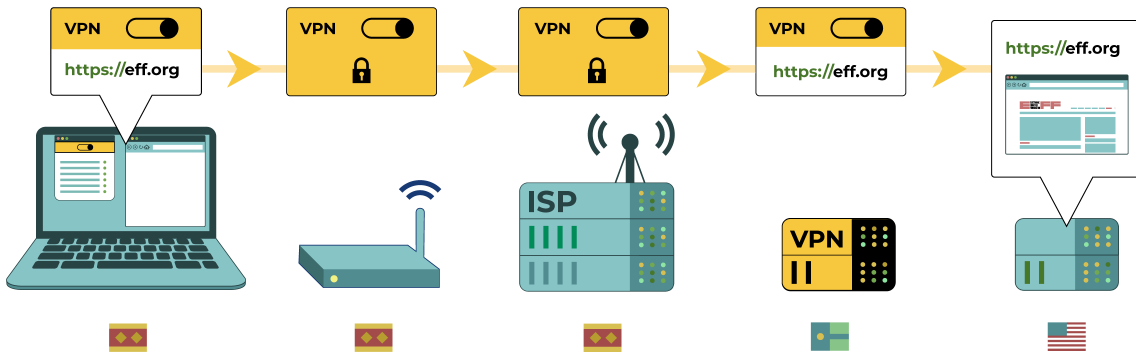

[တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၣ်ပျၢ်](#)-threat model န့ၣ်လီၤ။ Mozilla လူၤဟံၣ်မၤထွဲ [DNS ဒိပနံၣ်တဖၣ်အမံၤစရိတဘၣ်](#) လၢအိၣ်ဒီးနီၣ်ကစၢ် တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအကျဲသန့တဖၣ်လၢအဂီၢ်ဘၢဆူၣ် ဒီးအၢၣ်လီၤသးလၢတဟ့ၣ်ခိနီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ် အ့ထၢၣ်နဲးသန့ထံး [တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ](#) ဘၣ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်စူးကါ တၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်DNS အကျဲ. တၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ် DNS အစဲးဖိကဟၣ်ပီညါတဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ရၤလီၤလံၤန့ၣ်လီၤ။ တၢ်အံၤဒီးသဒါကွံၣ်ဝဲဒၣ် တၢ်ရၤလီၤဟံၣ်ယဲၤကျိၤကျဲထီၣ်ရီၤတခါ လၢကထံၣ်ဘၣ် (ဒီးနီၣ်ပံၣ်) န DNS အကျဲန့ၣ်လီၤ။ နရဲၣ်ကျဲဒုးအိၣ်ထီၣ် [DNS-ခိဖျိ-HTTPS မၤတၢ်ညီၤလၢ Firefox](#) ဒီးရဲၣ်ကျဲဒုးအိၣ်ထီၣ် [DNS-ခိဖျိ-TLS လၢ Android](#) သ့န့ၣ်လီၤ။

ခဲအံၤ, ကျဲအညီညီတဖၣ်လၢပုၤစူးကါတၢ်ဖိတဖၣ်ကမၤတၢ်အံၤလၢ အဲး(ပ်) အဂ့ၢ်ဂၤပုၤအဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ်လီၤ။

တၢ်စူးကါ [VPN](#) (မ့တမ့ၢ်) အ့ထၢၣ်နဲးကျိၤခၢၣ်စးလၢအဘၣ်တၢ်ခူသ့ၣ်အီၤ

လၢတၢ်ဂီၢ်အံၤအပူၤ ခိၣ်ဖျိထၢၣ်တဖျါၣ် စူးကါ VPN တခါ လၢအဟံၣ်ခူသ့ၣ်အတၢ်လဲၤကျဲဒီးတၢ်ဆဲးကျိးဆူ eff.org န့ၣ်လီၤ။ ဟံၣ်ယဲၤပီးလိမိၣ်ပျၢ်ဒီးအ့ထၢၣ်နဲးဒိပနံၣ် ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲလၢ ခိၣ်ဖျိထၢၣ်တဖျါၣ်န့ၣ်စူးကါ VPN တခါ, ဘၣ်ဆၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်အီၤသ့ဒီးပုၤတထံၣ်ဝဲဘၣ်လီၤ။ အ့ထၢၣ်နဲးဒိပနံၣ်အဟံၣ်ယဲၤပီးလိမိၣ်ပျၢ်တဖၣ် ဆဲးကျိးဆဲးကျိးတၢ်ဆူ VPN

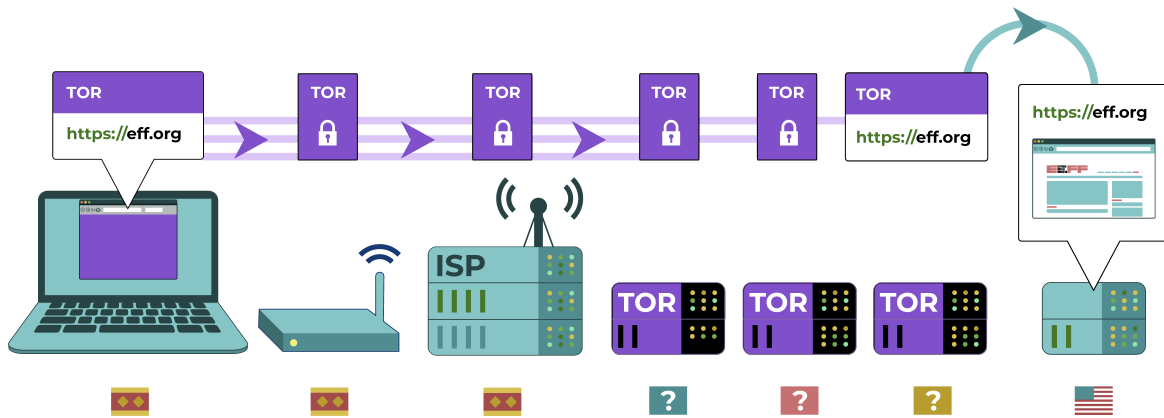
သန့်ထုံးအိပ်လာထံကီအဂါတဘွန်န့ၣ်လီၤ။ ဝံဒီး VPN အံၤဆဲးကျါဆဲးကျါးတၢ်ဆူ eff.org ပှ်ယဲၤသန့န့ၣ်လီၤ။

[နီၣ်ကစၢ်ပှ်ယဲၤတၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘါ](#) (VPN) ဟံၣ်သ့ၣ်ဒီးဆူအ့ထၢ်နဲးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါခဲလၢ်လၢန့ၣ်ဖျါထၢ်ဒီး လဲၤခီဖျါ ခိၣ်ဖျါထၢ်ခိၣ်ကျါတဖျါန့ၣ် ဆူ (ခိၣ်ဖျါထၢ်အဂါတဖျါန့ၣ်လီၤ။ ခိၣ်ဖျါထၢ်အံၤ ကဘၣ်ထွဲလီၤသးဒီး မုၢ်ဝဲၤခီပန်တခါခါ (မ့တမ့ၢ်) VPNခီပန်လၢအတမ့ၢ်လၢတၢ်န့ၣ်ဘျူး, နခီပန် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဆဲးကျါးလၢန့ၣ်သ့ တဖျါန့ၣ်လီၤ။ တုၤ VPN အတၢ်မၤအံၤ ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျါဒုးအိၣ်ထီၣ်ဘၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်ဒီး နစူးကါအီၤလၢနကန့ၣ်လီၤပှ်ယဲၤသန့ပူၤတဖျါ, လီပရတဖျါ, လီၤယံၤခီတုၤတၢ်ဆူတၢ်ကစီၣ်တဖျါ, [VoIP](#) ဒီးအ့ထၢ်နဲးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအဂုၤအဂါထီၣ်တဖျါသ့န့ၣ်လီၤ။ VPN တခါ ဒီသဒါ ကဟုကယာ်ဝဲဒ်န့ၣ် ပှ်ယဲၤတၢ်လဲၤကျါကျါလၢကပူၤဖျါဒီးတၢ်ကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်စူးလၢထံလီၤကီၢ်ပူၤလီၤ။ ဘၣ်ဆၣ် န VPN ခီပန် မၤနီၣ်မၤယါဝဲ (တၢ်သ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကီးအီၤလၢ ပှ်ယဲၤစရီ) ပှ်ယဲၤသန့တဖျါလၢနန့ၣ်လီၤကွၢ်အီၤတဖျါ (မ့တမ့ၢ်) ပျဲပုၤသၢဖူ တဖျါလၢကကွၢ်ဘၣ်နတၢ်စူးကါပှ်ယဲၤသန့ထံသ့ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်အံၤဒီးသန့ထီၣ်သးလၢန တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၢ်ပျါ အဖီခိၣ်လီၤ။ တၢ်ကဲထီၣ်သးသ့လၢ ပဒိၣ်ပပျါအတၢ်ကွၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်န VPN တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါး (မ့တမ့ၢ်) တၢ်န့ၣ်လီၤကွၢ်န VPN ပှ်ယဲၤစရီသန့ထံအံၤ ကမ့ၢ် [တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်](#) ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်တမံၤသ့န့ၣ်လီၤ။ လၢပုၤစူးကါတၢ်ဖိတဖျါတနီၤနီၤအဂီၢ် တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲဒ် မၤယါထီၣ် တၢ်စူးကါ VPN တစီၢ်တလီၤအတၢ်ကဲဘျူးန့ၣ်လီၤ။

ကွၢ်သမံသမိးဘၣ်ပတၢ်န့ၣ်ကျါဘၣ်ဃး [တၢ်ယုထီၣ် VPN တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအလီၤခီတဖျါ](#)

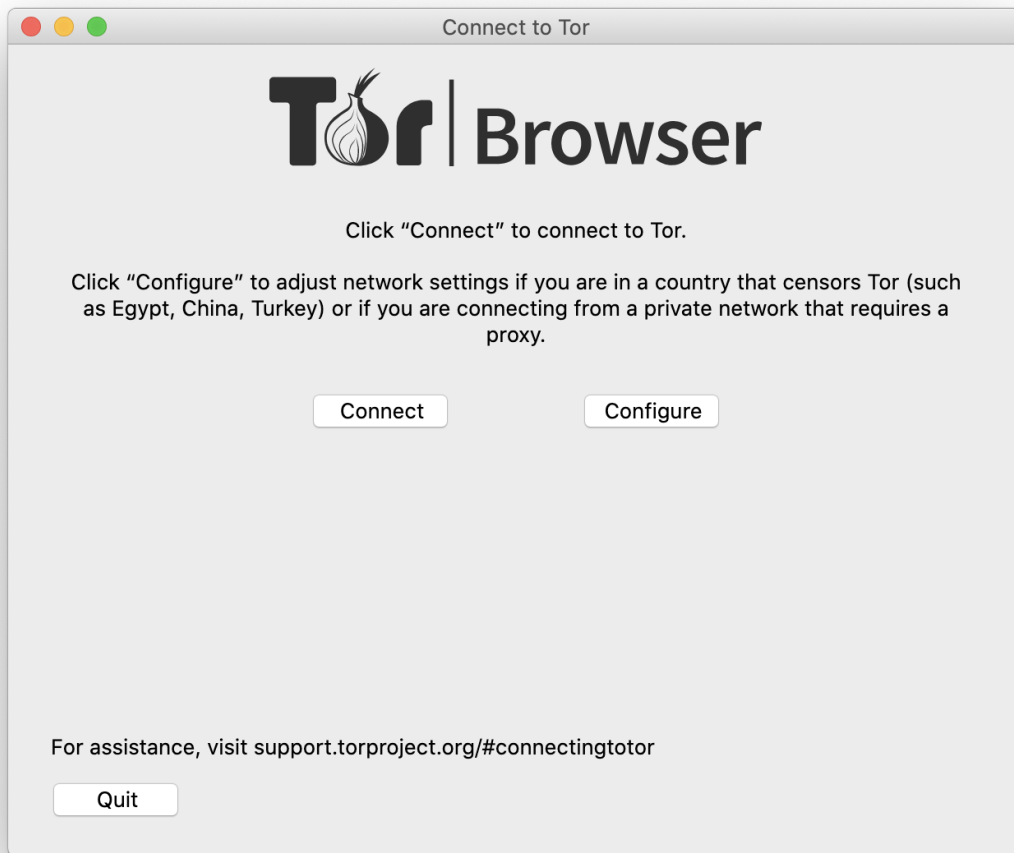
တၢ်စူးကါ Tor ပှ်ယဲၤသန့ထံး

Tor မ့ၢ် [တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျါသဘျူ](#) လၢဘၣ်တၢ်ထူးထီၣ်ဟံၣ်လီၤအီၤဒဲးသိးနဟံၣ်ဘၣ်ဘၢတၢ်လၢပှ်ယဲၤသန့ဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ။ Tor Browser မ့ၢ်ဝဲဒ် [အ့ထၢ်နဲးသန့ထံး](#) တခါ လၢအဘၣ်တၢ်ဘိၣ်ထီၣ်အီၤလၢ Tor ပှ်ယဲၤတၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘါပတီၢ်ထီၣ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ။ ခီဖျါလၢ Tor ရဲၣ်ကျါဒုးလဲၤကွၢ်နပှ်ယဲၤသန့ထံအကျါကျါအယီ, တၢ်အံၤပျဲစ့ၢ်ကီးနလၢ နကပဒ်တရံးကွၢ်တၢ်ဟံၣ်ထံတြုၣ်သံတၢ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ (ကွၢ်လၢပဘၣ်မၤဒဲးလဲၣ်- စူးကါ Tor တၢ်န့ၣ်ကျါလၢ [Linux](#), [macOS](#), [Windows](#), ဒီး [Android](#)) ပူၤ။

ခိပ်ဖျူထာ်လၢ စူးကါ Tor ဒ်သိးကဘျးစဲတၢ်ဆူ eff.org န့ၣ်လီၤ. Tor ဆုၢ်တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါး ခီဖျိ “ဟံၣ်ယဲၤကျါ” အါကျါ လၢအဘၣ်တၢ်ကွၢ်ရဲၣ်ကျါအီၤလၢပုၤတၢ်စ့ၣ်စ့ၣ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ကရၢကရိအဂုၤတဖၣ် လၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. “ဟံၣ်ယဲၤကျါအတၢ်ဟးထီၣ်” အကတၢ် ဘျးစဲသးဆူ eff.org န့ၣ်လီၤ. ISP ကထံၣ်ဝဲလၢနစူးကါ Tor ဘၣ်ဆၣ် န့ၣ်လီၤကွၢ် ဟံၣ်ယဲၤသန့မန့ၤတဖၣ်လဲၣ်န့ၣ် ထံၣ်ဝဲတညီဘၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, eff.org အကစၢ် တယၢ်ဝဲဒၣ်သ့လၢ ပုၤတၢ်စ့ၣ်စ့ၣ် စူးကါ Torအံၤ ဆဲးကျါတၢ်ဆူအဟံၣ်ယဲၤသန့ပူၤ ဘၣ်ဆၣ် တသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်လၢပုၤစူးကါတၢ်ဟဲလၢတၢ်လီၤဖဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲနစးထီၣ်စူးကါ Tor Browser အဆိကတၢ်တဘျီအခါ, နယုထၢတၢ်ယုထၢတခါ လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်လၢ နအိၣ်လၢဟံၣ်ယဲၤဘျးစဲအဖီခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ထံတြုၣ်သံအီၤသ့-

Tor တပျဲလဲတရံးထဲဒ် ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤတၢ်ဟံၣ်ထံတြုၣ်သံတၢ်ဘၣ် မ့ၢ်တခီ တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ် မ့ၢ်အဘၣ် တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤ ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်, Torအံၤ ဒီသဒါကွံၣ်စ့ၢ်ကီးနီၣ်ကစၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ [ဒုၣ်ဒါ](#) တဂၤလၢအိၣ်ခိးဒိကန့ၣ်တၢ်အိၣ်သးလၢနထံကီၢ်ပူၤ အဟ့ၢ်ယဲၤဘျးစဲတဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. သန့က့, တၢ်အံၤ ကမ့ၢ်တၢ်လၢအမၤတၢ်ကဘျာဝဲ ဒီးစူးကါဘၣ်အီၤကီဝဲ ဝံၤ ပုၤတဂၤဂၤလၢ ကွၢ်ထီၣ်န့ၣ် ဟ့ၢ်ယဲၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤန့ၣ် သ့ၣ်ညါဝဲဒ်သ့လၢနစူးကါ Tor န့ၣ်လီၤ.

တီၢ်နီၣ်- မၤလီၢ်တၢ်လၢနဟံးန့ၣ်ဟံၣ်ဖျိၣ်ဟံၣ် Tor Browser လၢ [ဟ့ၢ်ယဲၤသန့လၢအဖိးမံဒီးသဲစး](#) န့ၣ်တက့ၢ်.

မၤလီၢ်န့ၢ်ပၢၢ်သးဘၣ်ဃး တၢ်စူးကါ Tor လၢ [Linux](#), [macOS](#), [Windows](#), ဒီး [Android](#) အဂီၢ်, ဘၣ်ဆၣ်ဝံသးစူး မၤလီၢ်တၢ်လၢ ကဒီလီၤ “Configure-တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်” လၢ “Connect-ဘျးစဲ” အလီၢ် လၢ ခိၣ်ဖျိၣ်ထၢၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်-window ပူၤ လၢထးန့ၣ်တက့ၢ်.

ဝါသြဲတဖၣ်

အ့ထၢၣ်နဲးနီၣ်ပံၣ်

နီၣ်ပံၣ် မ့ၢ်တၢ်ကတိၤဆဲးလၢ တဖျၢၣ်လၢ တၢ်ဘျီတံၢ်တၢ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ပံၣ်ထံၣ်တြုၣ်သံ
အ့ထၢၣ်နဲးကျိၤကျဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နီၢ်ကစၢ်ပှၢ်ယဲၤတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် Torအံၤ
တဘျီဘျီ ဘၣ်တၢ်စူးကါအီၤလၢ တၢ်ကန့ၣ်လီၤ. လၢအ့ထၢၣ်နဲးတၢ်ဆဲးကျဲဆဲးကျိး
လၢကဘၣ်တၢ်ပံၣ်ကွံၢ်အီၤလၢကျဲတမံၤမံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဝီၢ်သြဲအခိပညီလၢအလီၤကံၢ်ကံၢ်လိာ်သး-
တၢ်ဘျီတံၢ်

တၢ်ဘျီတံၢ်

နီၣ်ပံၣ် မ့ၢ်တၢ်ကတိၤအသံၣ်စူး လၢတၢ်ဘျီတံၢ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ပံၣ်ထံၣ်တြုၣ်သံ အ့ထၢၣ်နဲးကျိၤကျဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
နီၢ်ကစၢ်ပှၢ်ယဲၤတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် Tor တဘျီဘျီ ဘၣ်တၢ်စူးကါအီၤလၢ
ကန့ၣ်လီၤ. အ့ထၢၣ်နဲးတၢ်ဆဲးကျဲဆဲးကျိး လၢဘၣ်တၢ်ပံၣ်ကွံၢ်အီၤလၢကျဲတမံၤမံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဝီၢ်သြဲအခိပညီဘူးလိာ်သး-
နီၣ်ပံၣ်

တၢ်ဆိတလဲဆူတၢ်ခူသ့ၣ်

တၢ်ဖဲးတၢ်မၤကျိၤကျဲတမံၤလၢ ဟံးန့ၢ်တၢ်ကစီၣ်တဖၣ်ဒီးဒုးကဲထီၣ်အီၤလၢတၢ်ဖဲးအီၤတသ့
ထဲဒၣ်ပှၢ်တဂၤလၢသ့ၣ်ညါ ဝဲဒၣ်လၢကဘၣ် “ဟံးဖျါထီၣ်”
က့ၤအီၤဆူကျိၤကျဲလၢတၢ်ဖဲးအီၤသ့ၣ်လဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နိုက်ကစာ်ဟ်ယဲးခူသ့ၣ် (VPN)

နိုက်ကစာ်ဟ်ယဲးခူသ့ၣ် န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤအကျဲတမံၤလၢ တၢ်ကဒုးဘျးစဲ နခိၣ်ဖျါထၢၣ် ဘၣ်ဘၣ်ဘၢဘၢ ဆူတၢ်ကရၢကရိတဖုအဟ်ယဲးခူသ့ၣ်လၢအအိၣ် လၢအ့ထၢၣ်နဲးအဂၤတကပၤအပူၤ န့ၣ်လီၤ။ ဖဲနစူးကျိ VPN တခါအခါ၊ နခိၣ်ဖျါထၢၣ် အအ့ထၢၣ်နဲးတၢ်ဘျးစဲဆဲးကျါဆဲးကျိးတဖၣ် အိၣ်စူးဖျိၣ်သးတပူၤဃီဝံၤ ကဘၣ်တၢ်ဟ်ခူသ့ၣ်အိၣ် ဝံၤဒီး တၢ်ဆုၢ်အိၣ်ပဒုၣ်အိၣ်ဆူ တၢ်ကရၢကရိအဂၤတဖုအအိၣ် ဖဲ တၢ်ဆဲးကျိးတဖၣ်ကဘၣ်တၢ်ဟ်ဖျါအိၣ်အလီၢ်၊ ကဘၣ်တၢ်နီၤဖးလီၤကွံာ်အိၣ်အလီၢ်၊ ဒီး တၢ်ဆုၢ်ကွံာ်အိၣ်ဆူ တၢ်လီၤလၢတၢ်တိာ်ဟ်အိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်ကရၢကရိအဟ်ယဲးခူသ့ၣ် (မ့တမ့ၢ်) လၢခိၣ်ဖျါထၢၣ်အဂၤလၢအအ့ထၢၣ်နဲးအတၢ်ဘျးစဲပူၤန့ၣ် ဖျါလၢနခိၣ်ဖျါထၢၣ်အတၢ်ဃုထီၣ်အံၤ ဟဲခိၣ်ဖျါသးလၢ တၢ်ကရၢကရိပူၤလီၤ၊ တမ့ၢ်လၢ နတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲပူၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ။

VPN တဖၣ် ဘၣ်တၢ်စူးကျိအိၣ်လၢမ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤတဖၣ်အဂီၢ် ဒ်သိးကပျဲတၢ်န့ၣ်လီၤဘၣ်ဆူအ့ထၢၣ်နဲးတၢ်အိၣ်ယၢၤအလီၢ်ဘၣ်ဘၣ်ဘၢဘၢ (ဒ်အမ့ၢ် လံာ်တြျဲအအ့ထၢၣ်နဲးသန့ထံးတဖၣ် (မ့တမ့ၢ်) စဲးလၢအစဲကျိးလံာ်လဲၢ်တဖၣ်) န့ၣ်လီၤ။ ပုၤတဂၤစုာ်စုာ် စူးကျိစုာ်ကီးအိၣ်လၢ လၢကလဲၤခိၣ်ဖျါဘၣ်လီၢ်ကဝီၤတၢ်ဟ်ထံတြျဲသံ (မ့တမ့ၢ်) ကထီၣ်ဒါကွံာ်လီၢ်ကဝီၤတၢ်ကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်စုးတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတမံၤလၢလၢ လၢဘၣ်တၢ်ဟ်ကတီၤဃာ်အိၣ်လၢ ဒ်ကွံာ်ထၢၣ်သနီၣ်ပူၤ န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ပၣ်ဃုာ်ဒီး လံာ်လဲၢ်တဖၣ်၊ တၢ်ဂီၤတဖၣ်၊ နီၣ်တံာ်ခံတဖၣ်၊ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်၊ တၢ်ကစီၣ်တဖၣ်၊ ဒီးဒ်ကွံာ်ထၢၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် (မ့တမ့ၢ်) လံာ်တြျဲအဂၤလၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံး

ပိးလီၤတမံၤလၢ ဘျးစဲသးဆူအ့ထၢၣ်နဲးန့ၣ် ဘၣ်အိၣ်ဒီးအနီၢ်ကစာ်လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးလၢကမၤန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ် လီၤကဲဒ် ဟံၣ် (မ့တမ့ၢ်) မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤ တခါ လိၣ်ဘၣ်အကျဲလီၢ်အိၣ်ဆိးထံးလၢ ပုၤကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ပရၢအဂီၢ် အသိး န့ၣ်လီၤ။ လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးအံၤ မ့ၢ် IP (အ့ထၢၣ်နဲးတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိာ်ပုၤ) လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးန့ၣ်လီၤ။ ဖဲနဘျးစဲနသးဆူ ဟ်ယဲးခူသ့ၣ်တဘျးအပူၤ (မ့တမ့ၢ်) အ့ထၢၣ်နဲးသန့ထံးအဂၤလၢအခါခါန့ၣ် ညိန့ၢ်နဟ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်နနီၢ်ကစာ် IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးန့ၣ်လီၤ။

တၢ်အံၤ အလီၢ်တအိၣ်လၢ၊ နကဟ်ဖျါထီၣ်နီၣ်ကစၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ န့ၣ်လီၤ. (မ့ၢ်တၢ်ကီၤလၢတၢ်ကယုကွၢ် န IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးတခါ ဆူ နလီၢ်အိၣ်ဆိးထံးနီၣ်ကီၢ် (မ့တမ့ၢ်) ခိၣ်ဖျါထီၣ်လီၤတၢ်တဖျါၣ်အအိၣ်). သန့က့, IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံးတခါအံၤ ကဟ်ဖျါဘၣ်ဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတနီၤဘၣ်ဃးဒီးန့ၣ်သ့, ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လီၢ်တၢ်ကျိၤလၢနအ့ထီၣ်နဲး လဲၤတၢ်အကျိၤ (မ့တမ့ၢ်) နအ့ထီၣ်နဲးခိပနီၣ်အမံၤအသၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် Tor အံၤ ကပျဲနဟ်ခူသ့ၣ်ဘၣ်န IP လီၢ်အိၣ်ဆိးထံး ဒ်သိးကဟ်ခူသ့ၣ်ကွၢ်နမံၤသၣ်ဖဲနထီၣ်လၢပှၢ်ယဲၤဖီခိၣ်အခါသ့န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ်ဖျါထီၣ်

ကျိၣ်ကျိၣ်ဃုာ်တၢ်ကစီၣ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢတၢ်နၢ်ပၢ်အံၤသ့ တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်ဆီတလဲၣ်ခူသ့ၣ် အတၢ်ပညိၣ် ကမ့ၢ်ဒ်သိး တၢ်ကစီၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဟ်ဖျါထီၣ်အံၤသ့ထဲလၢပှၢ်တဂၤအဂီၢ် (မ့တမ့ၢ်) ပှၢ်တဖၣ်လၢ ကြးဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

HTTPS

နမ့ၢ်ထီၣ်ဘၣ် ပှၢ်ယဲၤသန့ထံးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ အမ့ၢ် <http://www.example.com/> အံၤဒီး နကသ့ၣ်ညါဟ်ပနီၣ်ဘၣ် လၢ်မဲာ်ဖျါၣ်လၢအမ့ၢ် http အံၤလီၤ. HTTP (လၢ်ဖျါၣ် စိာ်ဆုၢ်ခိတၢ် အသနီ) အံၤမ့ၢ်ကျဲတဘီလၢ ပှၢ်ယဲၤသန့ထံး လၢအအိၣ်လၢ နစဲးဖီကဟ်ပူၤအံၤကလဲၤတဲတၢ်ဒီး ပှၢ်ယဲၤသန့မိာ်ပှၢ်အဂၤတခါ လၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၢ်ယံၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဟဲဝဲတဂ့ၤဘၣ်အပူၤ, လၢ်ဖျါၣ် http အံၤ ဆုၢ်လၢ်ကျိၤတဖၣ် လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢ ဆူအ့ထီၣ်နဲးပူၤန့ၣ်လီၤ. HTTPS (S တၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးဟဲလၢ “secure-တၢ်ခူသ့ၣ်”) စူးကါဝဲဒ် တၢ်ဆီတလဲၣ်ဆူတၢ်ခူသ့ၣ် ဒ်သိးကဒီကဒါဂ့ၤထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ နဆုၢ်အံၤဆူ ပှၢ်ယဲၤသန့တဖၣ်အပူၤ ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဝဲသ့ၣ်ဆုၢ်က့ၤဆူနအိၣ် ခိဖျါမဲာ်ချုာ်ဃုာ်တၢ်ကစီၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိာ်ပှၢ်

တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျါးအတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိာ်ပှၢ် မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဆုၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအကျဲတဘီလၢ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျိၤ အဘၢၣ်စၢၤ (မ့တမ့ၢ်) ခိၣ်ဖျါထီၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်လၢ

စူးကျိဝဲဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၣ်တမံၤဃီအံၤ ဆဲးကျါလိာ်သးတၢ်သ့- အဃိ
အ့ထၢ်နဲးသန့ထံးတဖၣ်ဒီးပုၣ်ယဲၤသန့မိၣ်ပုၣ်တဖၣ် ကတိၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၣ် တမံၤဃီလၢ
အဘၣ်တၢ်တၢ်ကိးအီၤလၢ "http" န့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၣ်တနီၤနီၤ စူးကျိတၢ်ဆီတလဲဆူသ့ၣ်
ဒ်သိးကကဟုကယာ် အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. http တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၣ်လၢ
အဘၣ်ဘၢကတြၢ်အံၤ တၢ်ကိးအီၤလၢ "https" န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၣ်
အဒိလၢအဂၤတမံၤ လၢတၢ်စူးကျိအီၤလၢ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအါမံၤအါကလုာ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ OTR
(တၢ်မၤနီၣ်မၤယါတအိၣ်) န့ၣ်လီၤ, တၢ်အံၤမ့ၢ် တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၣ်တခါလၢ တၢ်ဆုၢ်တၢ်ကစီၣ်လီၤယံၤခီတုၤ
ဘၣ်ဘၣ်ဘၢအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

ခိၣ်ဖျါထၢ်တၢ်တြီဆါခိၣ်ဖျါထၢ်ဃာ်

ပိးလိတခါလၢ ဒီသဒါကဟုကယာ်ကွံာ် ခိၣ်ဖျါထၢ် လၢ အဟဲလၢ
တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးလၢတၢ်တလိၣ်ဘၣ်အီၤအအိၣ် (မ့တမ့ၢ်) အဟဲလၢ ထံလိာ်ကီၢ်ပူၤ
ပုၣ်ယဲၤတဖၣ်ဒီးအ့ထၢ်နဲးန့ၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖျါထၢ်အတၢ်တြီဆါခိၣ်ဖျါထၢ်ဃာ်တခါ
ကအိၣ်ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ် လၢတြီကွံာ်ဝဲလိပရၢ အတၢ်ဟးထီၣ် (မ့တမ့ၢ်)
တၢ်ဆဲးကျါဆဲးကျိးဆူပုၣ်ယဲၤသန့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်စူးကျိဝဲဒ်
ခိၣ်ဖျါထၢ်အတၢ်တြီဆါခိၣ်ဖျါထၢ်ဃာ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ခိၣ်ဆါထီဒါတၢ်အခိၣ်ထံးဆိကတၢ်တခါအသိး
ဒ်သိးကဒီသဒါကဟုကယာ်ဝဲပိးလိတခါလၢ အဘၣ်တၢ်မၤတံာ်တၢ်လၢတဂ့ၢ်တဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
တၢ်စူးကျိစ့ၢ်ကိးအီၤလၢ တၢ်ကဒီသဒါကဟုကယာ်ဘၣ် ပုၤစူးကျိတၢ်ဖိတဖၣ်လၢ
တၢ်ကန့ၣ်လီၤဘၣ်အ့ထၢ်နဲးလၢကျဲၤလီၤတံာ်လီၤဆဲးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

VoIP (တၢ်ကိးလိတဲစိလၢအ့ထၢ်နဲး)

စဲးဖိကဟုပိညါ ထီရီၤတမံၤလၢ အပျဲန့ၣ်လီၤစူးကျိ အ့ထၢ်နဲးလၢ တၢ်ကဆဲးကျါဆဲးကျိးလိာ်သးခီဖျါ
တၢ်ကလုာ်ဒီး ပုၤစူးကျိ VoIP အဂၤတဖၣ် (မ့တမ့ၢ်) ဒီးန့ၢ် လိတဲစိ အတၢ်ကိးခီဖျါအ့ထၢ်နဲးန့ၣ်လီၤ.
ဝီၢ်သြဲအိပညိလိာ်လိာ်သး-
တၢ်ကတိၤလိာ်သးလၢ IP ပူၤ

တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၣ်ပုၣ်

တၢ်ဆိကမိၣ်အကျဲတဘိလၢ ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်ဟံထံနီၤဖးလီၤ
တၢ်ဒိသဒါကဟုကယၢ်တၢ်လၢနအဲၣ်ဒီးအီၤလၢနတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ် ဒ်သိးနဆၢတံၢ်ဝဲ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး
ဒ်လဲၣ်တကလၢ်န့ၣ် အကါဒိၣ်နီၢ်နီၢ်လၢနဂီၢ်လၢ နကအဲၣ်ဒီးဟးဆွဲးအီၤ သပုၤကတၢၢ်န့ၣ်လဲၣ် န့ၣ်လီၤ
တၢ်ကဒိသဒါကွံၢ်သးလၢ တၢ်ကယၢ်ကယဲအတၢ်မၤပူၤ (မ့တမ့ၢ်) ဒုၣ်ဒါအစုပူၤ အံၤ တသ့လ့ၤတက့ၤဘၣ်.
အယိၣ်န့ၣ်ကြး ဟံၣ်စၢၢ်ဆၢသးလၢ မတၤတဖၣ်လၢကအဲၣ်ဒီးမၤန့ၢ်ဘၣ်နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤန့ၣ်လဲၣ်,
တၢ်မနုၤသ့တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးမၤန့ၢ်ဝဲန့ၣ်လဲၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်မၤန့ၢ်ဘၣ်ဝဲသ့လၢကျဲဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ
တၢ်အိၣ်ဘၣ်ဒီး တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဟံၣ် တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အဒိတခါ ဒ်သိး တၢ်ကဒိသဒါကဟုကယၢ်တၢ်အဂီၢ်အံၤ
တၢ်ကိးအီၤလၢ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၣ်ပုၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်သမံထံကွၢ် နတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် န့ၣ်လီၤ

ဝီၢ်ဩဲအိၣ်ပညိၣ်လၢအလီၤကံလိာ်သး-
တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၣ်ပုၤ

တၢ်သမံသမိးကွၢ်ထံ တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်

လၢခိၣ်ဖျူထၢၣ်တၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢအပူၤ, တၢ်ဟံထံနီၤဖးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အတၢ်မၤအံၤ ထီၣ်ဒွဲးကွၢ်ဝဲဒၣ် ကျဲလၢ
တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူး-(Threat-တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်) ကကဲထီၣ်သးကန့ၢ်အလီၢ်, ဒ်သိးနကသ့ၣ်ညါလၢ
နကဘၣ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါဟ့ၣ်လီၤနသးဆဲးအါလဲၣ်လၢ နကတြီဆၢဘၣ်ကွံၢ်အီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ
ကျဲအိၣ်အါဘိၣ်လၢနကယၢ်ကွံၢ်နသးလၢတၢ်ပၤဆုၤကျိၤကျဲပူၤကသ့အဂီၢ် (မ့တမ့ၢ်)
ကျဲလၢအမၤစၢၤနဒ်သိးနကမၤန့ၢ်ဘၣ် နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် အဝဲသ့ၣ်တနီၤနီၤ
တလီၤကံဒီးပုၤဂုၤဂၤတဖၣ်ဘၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သမံထံကွၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် အိၣ်ပညိၣ်မ့ၢ်
တၢ်ဆၢတံၢ်ဝဲဒၣ် တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးဖဲလဲၣ်တခါလၢ နကဘၣ်ဟံးဂ့ၢ်ဝီၤအီၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲး ဒီး
တၢ်ဖဲလဲၣ်တမံလၢတညီၣ်န့ၣ်ကဲထီၣ်သးလဲၣ် (မ့တမ့ၢ်)
တၢ်ဖဲလဲၣ်တခါလၢအမၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတၢ်စ့ၤဒိၣ်မးလဲၣ် (မ့တမ့ၢ်)
တၢ်ဖဲလဲၣ်တခါလၢအဘၣ်တၢ်တြီဆၢဘၣ်အီၤကီၤဒိၣ်မးလဲၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢ နကဘၣ်ဘၣ်ယိၣ်အီၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.
ကွၢ်လၢ တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးအဒိမိၣ်ပုၤတက့ၢ်

ခိၣ်ဖျူထၢၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသဘျုး

ခိၣ်ဖျူထၢၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသဘျုး (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအတလၢ်စ့အံၤ
မ့ၢ်ခိၣ်ဖျူထၢၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤအီၤကလီၤဒီး တလၢ်အပူၤဘၣ်. မ့ၢ်စ့ၢ်ကိး

သန့်ကျတမံလော ပုဂံဆိတလဲဘိုဘင်ကွံအီသ့ ဒီးပုစးထီၣ်ဘိုထီၣ်က့အီလောအဒိသ့န့ၣ်လီၤ။ တၢ်အံၤတၢ်သ့ၣ်ညါအီၤဒ်အမ့ၢ် “တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလောအတလၢ်စ့” အဒိပညီ တမ့ၢ်လၢ တၢ်ဟ့ၣ်ကလီအီၤလၢ အတလၢ်ဘူးလၢစ့နီတဘ့ၣ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ။ FLOSS ပုၤဘိုထီၣ်ခိၣ်ဖျါထၢၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် ဃုနုတၢ်မၤဘူၣ် (မ့တမ့ၢ်) ဃုတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ကွဲးဒိအပူၤတဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ။ Linux မ့ၢ်တၢ်အဒိတမံၤ လၢတၢ်ဟ့ၣ်ကလီတၢ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလောအတလၢ်စ့ လီၤကံၤဒ် Firefox ဒီး Tor န့ၣ်လီၤ။

ဝီၢ်သြဲအဒိပညီလီၤကံၤလိာ်သး

ခိၣ်ဖျါထၢၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢအတလၢ်ဘူးလဲ, ထီရီၤ, ဒီးသဘျုး
ခိၣ်ဖျါထၢၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလောအတလၢ်ဘူးလဲ

ဟ့ၣ်ယဲၤသန့ထံး

မ့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢနစူးကါအီၤ လၢနကကွၢ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ယဲၤသန့တဖၣ်လၢအ့ထၢၣ်နဲးဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ။ Firefox, Safari, Internet Explorer, ဒီး Chrome တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ဝဲဒၣ် အ့ထၢၣ်နဲးသန့ထံးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ လီၤတဲစိစိတဖၣ် အိၣ်ဒီး အ့ထၢၣ်နဲးသန့ထံး အဲး(ပ်) လၢတၢ်ပညိၣ်တမံၤဃီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ဒုၣ်ဒါ

နဒုၣ်ဒါ မ့ၢ်ပုၤတဂၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ကရၢကရိတဖု ကျဲးစးတၢ် ဒ်သိးကမၤဟးဂီၤခူသ့ၣ် နတၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်ပညိၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ဒုၣ်ဒါတဖၣ် အိၣ်ဝဲအါမံၤအါကလၢ်သ့, ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢ တၢ်အိၣ်သးဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ။ အဒိ, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နကဘၣ်ယိၣ်တၢ်ဘၣ်ဃးဒီး ပုၤမၤကမၢ်သဲးစးကွီၢ်မ့ၢ်တဖၣ် ကကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်စုးတၢ်လၢ ဟ့ၣ်ယဲၤဘျးစဲအဖိခိၣ်ဖဲ တၢ်အိၣ်ကစဲးကစိးတၢ်အလီၢ်တတီၤတီၤ (မ့တမ့ၢ်) နတီၤဒေးသကိးဖိတဖၣ် န့ၣ်လီၤလၢနဟ့ၣ်ယဲၤစရီ လၢခိၣ်ဖျါထၢၣ်တဖျါအပူၤလၢတၢ်စူးကါ သကိးဟ့ၣ်ယဲၤကျဲၤလၢကိတဖျါအပူၤ န့ၣ်လီၤ။ အါစုအါဘျီ တၢ်မၤထီၣ်ဒါတၢ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ပနီၣ်အီၤလၢကဲထီၣ်သးသ့န့ၣ်လီၤ။

OTR (တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါတအိၣ်)

လိပ်ယံခီတုတၢ်ဆုတၢ်ကစီၣ်အကျိၤကျဲတဖၣ် အါတက့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ။ Off-the-Record Messaging (တၢ်ဆုတၢ်ကစီၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤယါတအိၣ်) (OTR) မ့ၢ်ကျဲတဘီၣ်လၢ တၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်ဆီတလဲၣ်ခူသ့ၣ်တၢ်အဂီၢ် ဒ်သိးနကစူးကါဘၣ်ဒိး ပှ်ယဲၤကျိၤကွၢ်ဒ်အံၤတဖၣ် လၢအမ့ၢ် တၢ်ဒိဆုလိာ်သးလိာ်လၢ Facebook (မ့တမ့ၢ်) လၢ Google Chat (မ့တမ့ၢ်) Hangouts ဘၣ်ဆၣ် နတၢ်ကစီၣ်တဖၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်ကစီၣ်လၢ အတြီဆၢအါထီၣ်တၢ်ကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်စုးတၢ်သ့န့ၣ်လီၤ။